

การร้องทุกข์ของข้าราชการทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476

2.1 ความหมาย แนวความคิด และเจตนารมณ์ของการร้องทุกข์

ก. ความหมายของการร้องทุกข์

สำหรับความหมายของคำว่าร้องทุกข์นั้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 21 และมาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 21 "ในการที่จะรักษาวินัยให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือลงทัณฑ์ต่อตนเอง เป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจหน้าที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย"

มาตรา 22 "คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรได้รับราชการนั้น เรียกว่า "ร้องทุกข์"

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น "การร้องทุกข์" จึงหมายถึง การที่ข้าราชการทหารร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการไม่ยุติธรรม ผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหาร และตนมิได้รับประโยชน์หรือสิทธิอันควรได้รับจากทางราชการ

ข. แนวความคิดเรื่องร้องทุกข์

แนวความคิดในเรื่องการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นั้น เป็นแนวความคิดดั้งเดิมเมื่อครั้งใช้กฎว่าด้วยยุทธวินัยว่าด้วยการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 และกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 อันเป็นการร้องทุกข์กรณีผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนอย่างไม่ยุติธรรม ผิดกฎหมาย

พระราชกำหนด กฎข้อบังคับ และตนมิได้รับผลประโยชน์ตามที่ควรจะได้จากราชการ ซึ่งในปัจจุบันแนวความคิดนี้ยังใช้อยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 21 และ มาตรา 22

ค. เจตนารมณ์ของการร้องทุกข์

สำหรับเจตนารมณ์ของการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้มีการบัญญัติไว้ แต่อาจรู้ได้จากเนื้อหาในมาตรา 21 และมาตรา 22 ซึ่งในมาตรานี้ได้กล่าวไว้ถึงเจตนารมณ์ของการร้องทุกข์ว่าต้องการแก้ไขทุกข์ให้กับผู้บังคับบัญชาผู้เดือดร้อนเสียหาย* ซึ่งความเดือดร้อนเสียหายนั้นเกิดจากผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนอย่างไม่ยุติธรรม ใช้อำนาจในทางที่ผิดกฎหมาย หรือผิดแบบธรรมเนียมของทหาร ทำให้ผู้ร้องทุกข์ไม่ได้รับประโยชน์หรือสิทธิที่ควรจะได้จากราชการนั้น

2.2 เหตุแห่งการร้องทุกข์

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 21 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นั้น เหตุของการร้องทุกข์สรุปได้ดังนี้

- ก. ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแกตนผิดกฎหมายและผิดแบบธรรมเนียมทหาร
- ข. ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชากระทำการต่อตนอย่างไม่ยุติธรรม
- ค. ร้องทุกข์ว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรที่จะได้รับจากทางราชการ

ก. ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแกตนผิดกฎหมายและผิดแบบธรรมเนียมทหาร
ในกรณีนี้หมายถึง ผู้บังคับบัญชาไม่กระทำตามกฎหมายหรือแบบธรรมเนียมทหารที่ได้ปรากฏไว้ว่าผู้บังคับบัญชาจักต้องกระทำตาม เช่น กรณีผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์นอกเหนือไปจากทัณฑ์ 5 สถานที่ได้กำหนดไว้คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก กักขัง ชัง ซึ่งถ้าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์นอกเหนือจากนี้ถือว่ากระทำผิดกฎหมายและผิดแบบธรรมเนียมทหาร ตัวอย่างในกรณีนี้เช่น ถูกผู้บังคับบัญชาซ้อมเป็นต้น

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102 - 103.

ข. ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชากระทำการต่อตนอย่างไม่ยุติธรรม

ในกรณีนี้หมายถึง ถูกกลั่นแกล้งในสถานการณที่ตนเห็นว่าถ้าตนอยู่ในสถานการณ์ปกติตนจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ต้องไม่ใช่กรณีที่ตนเองบกพร่องในการทำงานจนทำให้ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า เป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสม เช่น การลงโทษในกรณีที่กระทำผิดอย่างเดียวกันแต่ผู้บังคับบัญชาลงโทษไม่เหมือนกัน

ค. ร้องทุกข์ว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่จะได้รับจากทางราชการ

สำหรับข้อนี้หมายถึง สิทธิต่าง ๆ ที่ข้าราชการทหารจะได้รับจากทางราชการ ซึ่งข้าราชการทหารไม่ได้รับสิทธิดังกล่าวเนื่องจากเจ้าหน้าที่อ้างว่าไม่เข้าหลักเกณฑ์ หรือเจ้าหน้าที่ไม่รายงานขอให้จากร้องทุกข์ในกรณีนี้ได้

สำหรับสิทธิหรือประโยชน์นี้หมายถึง สิทธิค้ำกำลังพลต่าง ๆ ของข้าราชการทหารที่จะได้รับจากทางราชการ เช่น เจริญราชการชายแดน เจริญพิทักษ์เสรีชน คารักษายาบาล การนับราชการทวีคูณ เงินเพิ่มค่าสุรบ เป็นต้น

2.3 ผู้มีสิทธิร้องทุกข์และขอบเขตแห่งการร้องทุกข์

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์

สำหรับผู้มีสิทธิร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นั้น ได้แก่ ข้าราชการทหารผู้เค็ดรอนเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัตินี้* กล่าวคือ ข้าราชการทหารจะร้องทุกข์ได้ต่อเมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนใหญ่ถูกต้องตามกฎหมายและแบบธรรมเนียมทหาร และทำให้ตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับจากทางราชการ โดยกฎหมายมีเจตนาจะให้ข้าราชการมีสิทธิร้องทุกข์ได้โดยครอบคลุมพฤติการณ์ของผู้บังคับบัญชาที่แสดงออกทั้งในด้านการกระทำและละเว้นการกระทำ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้อยู่ใต้งบังคับบัญชา การที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้งบังคับบัญชาโดยไม่ยุติธรรมนั้น ย่อมเห็นได้ชัดเจนเป็นกรณีทั่ว ๆ ไป ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งการหรือกระทำการอย่างใด ซึ่งการกระทำนั้นขัดต่อกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้บังคับ

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102.

บัญชาไม่สั่งการ หรือดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้ผู้บังคับบัญชาไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่นกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และผู้นั้นได้รับคำสั่งให้พักราชการเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา เมื่อคณะกรรมการสอบสวนสรุปสำนวนเสร็จสิ้น ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดแต่ผู้บังคับบัญชาเพิกเฉยมิได้มีคำสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการตามเดิม เป็นเหตุให้ผู้นั้นเสียสิทธิเพราะผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย คือละเลยไม่สั่งการในเรื่องนั้น หรือกรณีผู้บังคับบัญชาไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีให้กับข้าราชการเป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายก็สามารถร้องทุกข์ได้เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาได้ดำเนินการแก้ไขทุกข์ให้กับตน ดังนั้นผู้ที่ร้องทุกข์จึงเป็นผู้ที่เห็นว่าผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องเท่านั้น การร้องทุกข์ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นั้น ข้าราชการผู้ประสงค์จะร้องทุกข์จะต้องร้องทุกข์ด้วยตนเอง โดยจะร้องทุกข์ด้วยวาจา หรือร้องทุกข์เป็นหนังสือ โดยลงลายมือชื่อในหนังสือร้องทุกข์ด้วยตนเองก็ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวมาตรา 23 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้กำหนดเอาไว้ว่าข้าราชการผู้ประสงค์จะร้องทุกข์ไม่อาจมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการได้ไม่ว่าในกรณีใดทั้งสิ้น ในทางกลับกันถ้าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อผู้อื่นไม่ถูกต้องหรือไม่อาจร้องทุกข์ได้ เพราะมิใช่เป็นการที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตน แต่เป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่น

ขอบเขตแห่งการร้องทุกข์

ขอบเขตในการร้องทุกข์สำหรับข้าราชการทหารนั้นกำหนดไว้ 2 กรณีคือ

1. ขอบเขตในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476
2. ขอบเขตในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521

1. ขอบเขตในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476

ได้กำหนดไว้ในมาตรา 21 และมาตรา 22* ดังมีรายละเอียดดังนี้

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102 - 103.

1.1 เหตุในการร้องทุกข์

- ก. ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนผิดกฎหมายและผิดแบบวัฒนธรรมนิยมทหาร
- ข. ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชากระทำการต่อตนอย่างไม่ยุติธรรม
- ค. ร้องทุกข์ว่าตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรที่จะได้รับจากทางราชการ

1.2 กรณีที่ร้องทุกข์ได้

- ก. ต้องเป็นการร้องทุกข์สำหรับตนเองเท่านั้น
- ข. เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับระเบียบข้าราชการทหารและวินัยข้าราชการทหาร
- ค. เป็นกรณีที่ผู้ร้องทุกข์เห็นว่าผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
- ง. ต้องร้องทุกข์ภายหลัง 24 ชั่วโมงนับแต่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น *

1.3 กรณีห้ามมิให้ร้องทุกข์

- ก. ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป หากว่าการลงทัณฑ์นั้นมิได้เกินอำนาจที่สามารถจะกระทำได้ตามกฎหมาย
- ข. ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่น และมีให้เขามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน
- ค. ห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือ เรื่องที่จะร้องทุกข์ *

เหตุแห่งการร้องทุกข์และขอบเขตในการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และขอบเขตในการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารว่าผู้บังคับบัญชากระทำต่อตนอย่างไม่ยุติธรรม ผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้ตนมิได้รับประโยชน์หรือสิทธิอันควร

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

จะได้รับจากราชการนั้น ซึ่งสาเหตุของการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารนั้นเกิดจากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของกฎหมาย

2. ขอบเขตในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521

สำหรับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 นี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งกำหนดในเรื่อง การบรรจุ การแต่งตั้ง การให้ได้รับเงินเดือน การย้าย การโอน การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การสั่งพักราชการและการให้ออกจากราชการ เหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่ข้าราชการทหารสามารถมีสิทธิร้องทุกข์ได้เช่นกัน สำหรับเรื่องดังกล่าวจะได้กล่าวโดยสรุปดังนี้

การบรรจุและแต่งตั้ง

การบรรจุ คือ การรับบุคคลเข้าเป็นข้าราชการ โดยบุคคลที่จะได้รับการบรรจุนั้นจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ คือมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521* และมีคุณสมบัติสำหรับตำแหน่งที่จะได้รับการบรรจุตรงตามสายอัตรา

การแต่งตั้ง หมายถึงการสั่งให้ข้าราชการมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบงานในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิที่จะได้รับเงินเดือนสำหรับตำแหน่งและมีสิทธิจะใช้ฐานะแห่งการดำรงตำแหน่งนั้นเพื่อปฏิบัติการต่างๆ ตามสิทธิของตำแหน่งดังกล่าว

สำหรับข้าราชการนั้นความเป็นข้าราชการจะเริ่มเมื่อได้รับคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง

การแต่งตั้งให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งแยกออกได้ 6 กรณีคือ

1. การแต่งตั้งผู้ได้รับบรรจุให้ดำรงตำแหน่ง
2. การย้ายไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับเดียวกัน

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 109.

3. การเลื่อนชั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น
4. การแต่งตั้งผู้ขาดคุณสมบัติ เฉพาะตำแหน่งกลับไปดำรงตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งอื่นที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติเฉพาะอยู่
5. การแต่งตั้งผู้ถูกสั่งพักราชการหรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับไปเข้าดำรงตำแหน่งอื่นที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติเฉพาะอยู่
6. การแต่งตั้งให้รักษาราชการแทน หรือรักษาการในตำแหน่ง และการสั่งให้ประจำส่วนราชการ

1. การแต่งตั้งผู้ได้รับบรรจุเข้าดำรงตำแหน่ง

เมื่อมีการบรรจุเข้ารับราชการแล้ว ต้องมีการแต่งตั้งให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งด้วยในเรื่องการบรรจุและแต่งตั้งนั้นแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1 การบรรจุแต่งตั้งผู้เข้ารับราชการใหม่

ข้าราชการทหารนั้นส่วนใหญ่แล้วจะไม่มี การสอบแข่งขันเพื่อคัดเลือกในการบรรจุเข้ารับราชการ เนื่องจากมีโรงเรียนเพื่อเตรียมตัวเข้ารับราชการอยู่แล้วคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ อีกทั้งมีโรงเรียนนายสิบ ดังนั้นจึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในกฎกระทรวง (พ.ศ. 2521) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 ที่ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเห็นว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อาจร้องทุกข์ได้ โดยเป็นการร้องทุกข์ตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 21 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476*

ตัวอย่าง เช่น บรรจุในตำแหน่งที่ไม่ตรงกับตน เว้นมาหรือบรรจุไม่ตรงกับตำแหน่งที่ตนได้แจ้งไว้ ซึ่งกรณีนี้การเป็นข้าราชการของข้าราชการทหารนั้นนับตั้งแต่รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมได้ลงนามในคำสั่งบรรจุ ซึ่งจะทำให้มีความเป็นข้าราชการสามารถร้องทุกข์ได้

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 102 - 103.

1.2 การบรรจุกลับเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

สำหรับการบรรจุกลับเข้ารับราชการนั้นให้ได้รับเงินเดือนเท่ากับ เงินเดือนครั้งสุดท้าย และการออกจากราชการนั้นต้องมีสาเหตุจากกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต้องไม่บรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งที่สูงกว่าตำแหน่งเดิม ซึ่งในกรณีนี้ถ้าเห็นว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์แล้วมีสิทธิร้องทุกข์ได้เช่นกัน*

1.3 การโอนมาบรรจุเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

การโอนข้าราชการที่มีใช้ข้าราชการทหารจากส่วนราชการอื่นมารับราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหมนั้น จะต้องพิจารณากำหนดตำแหน่งเงินเดือนให้ ซึ่งต้องไม่สูงกว่าข้าราชการทหารในระดับเดียวกัน โดยคู่อตราเงินเดือนเป็นหลัก

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กรณีที่จะร้องทุกข์ได้จะเป็นเรื่องของการบรรจุและแต่งตั้ง เมื่อบุคคลนั้นได้รับการบรรจุให้เป็นข้าราชการและให้ดำรงตำแหน่งแล้ว แต่ถาการบรรจุแต่งตั้ง เป็นการปฏิบัติผิดจากหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจะใช้สิทธิร้องทุกข์ในเรื่องการบรรจุแต่งตั้งนั้นได้ เนื่องจากตนมีฐานะเป็นข้าราชการทหารแล้ว แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปได้ยาก เพราะการบรรจุและแต่งตั้งนั้นกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ อย่างชัดเจน ซึ่งถ้าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบรรจุในส่วนราชการจะส่ง เสนอคณะกรรมการข้าราชการทหารเพื่อพิจารณาหาข้อยุติในที่สุด*

ตัวอย่าง เช่น

ร้อยโท ก. ขอบรรจุกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมที่ตนได้ลาออกไป แต่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุในตำแหน่งที่ต่ำกว่าตำแหน่งเดิมเช่นนี้ ร้อยโท ก. สามารถร้องทุกข์ได้ว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 134.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 133.

2. การย้ายไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับเดียวกัน

สำหรับในเรื่องนี้ที่มีข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อนและลดตำแหน่ง ข้าราชการการกลาโหม พ.ศ. 2502 กำหนดไว้เกี่ยวกับการย้ายในข้อ 5, ข้อ 10 และข้อ 11 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเงินเดือน โดยให้รับเงินเดือนในระดับเดียวกัน ยกเว้นการย้ายที่อาจจะต้องเปลี่ยนสายวิชาการในหน้าที่ก็ให้เปลี่ยนได้ *

3. การเลื่อนชั้น แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงขึ้น

กรณีนี้เป็นการได้รับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ซึ่งข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อน และลดตำแหน่งข้าราชการการกลาโหม พ.ศ. 2502 ได้กำหนดไว้ว่า ถ้าเป็นการเลื่อนในกรมเดียวกันก็ให้รับเงินเดือนในตำแหน่งใหม่ในเดิมนัดไป แต่ถ้าเป็นการย้ายระหว่างส่วนราชการเดียวกันให้มีการตกลงกับต้นสังกัดเดิม และอนุมัติจากต้นสังกัดใหม่ก่อน จึงจะสามารถเลื่อนชั้นได้ *

4. การแต่งตั้งผู้ขาดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งกลับไปดำรงตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งอื่นที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติเฉพาะอยู่

การแต่งตั้งในกรณีนี้จะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏว่า เดิมได้มีการย้ายข้าราชการไป แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น หรือเลื่อนข้าราชการไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น หรือรับโอน ข้าราชการมาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแล้วปรากฏว่าผู้นั้นขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งเมื่อขาดคุณสมบัติแล้วก็ไม่อาจจะดำรงตำแหน่งนั้นต่อไปได้ ผู้บังคับบัญชาจึงต้องสั่ง แต่งตั้งผู้นั้นให้กลับดำรงตำแหน่งเดิม แต่ถ้าไม่มีอัตราว่างในตำแหน่งเดิม ก็สามารถสั่งแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งสายงานอื่นที่มีระดับเดียวกันและอัตราเงินเดือนเดียวกันในชั้นที่ข้าราชการผู้นั้นเคย ได้รับอยู่ *

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 138, 140.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 138.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 129.

กรณีการร้องทุกข์ที่กล่าวมานั้นนับตั้งแต่ข้อ 3 ถึงข้อ 4 ตามทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เช่นกัน เพราะผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาให้รอบคอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มิใช่เป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจได้น้อยมาก

5. การแต่งตั้งผู้ถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้าดำรงตำแหน่ง

การแต่งตั้งในกรณีนี้ หมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมาดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้พ้นจากตำแหน่งไปเป็นการชั่วคราว ซึ่งการสั่งให้แต่งตั้งผู้ถูกสั่งพักราชการประเภทนี้จะต้องสั่งให้กลับเข้าดำรงตำแหน่ง เดิมที่ผู้นั้นเคยอยู่ก่อนและได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าขั้นที่เคยได้รับอยู่เดิม ซึ่งถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนไม่ได้กระทำผิดวินัย และไม่มีกรณีที่ต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งให้ผู้นั้นเข้าดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาไม่สั่งการผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้และถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้กลับเข้ารับราชการแล้ว แต่ไม่สั่งจ่ายเงินเดือนในระหว่างถูกสั่งพักราชการนั้นตามหลักเกณฑ์ ข้าราชการผู้นั้นสามารถร้องทุกข์ได้เช่นกัน *

ตัวอย่างเช่น

นาวาโท ก. ถูกสั่งพักราชการเนื่องจากถูกสอบสวนทางวินัย กรณียกยอกเงินจ่ายค่าเสียบียงไปเล่นการพนันจนหมด ต่อมาคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่านาวาโท ก. มิได้มีความผิดกรณีดังกล่าวจึงได้สั่งให้กลับเข้ารับราชการโดยไม่มีมลทิน แต่ผู้บังคับบัญชาของนาวาโท ก. ถ่วงเวลาการออกคำสั่งกลับเข้ารับราชการของนาวาโท ก. ไว้เป็นเวลานาน กรณีนี้นาวาโท ก. สามารถร้องทุกข์ได้ว่าผู้บังคับบัญชากระทำต่อตนผิดกฎหมาย

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 147.

6. การแต่งตั้งให้ข้าราชการรักษาการแทนหรือรักษาการในตำแหน่งและการสั่งให้ ข้าราชการประจำส่วนราชการ

การแต่งตั้งให้ข้าราชการรักษาการแทน หรือรักษาการในตำแหน่ง เป็นกรณี ที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งหนึ่งมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในงานอีก ตำแหน่งหนึ่งเพิ่มขึ้นเป็นการชั่วคราว จึงเป็นเรื่องของการสั่งให้ข้าราชการปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ดังนั้นข้าราชการผู้ถูกแต่งตั้งจึงมีหน้าที่ปฏิบัติตาม ไม่อาจ ใช้สิทธิร้องทุกข์ได้ เพราะมิใช่เรื่อง queผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนโดยผิดกฎหมายหรือไม่ยุติธรรม

สำหรับการแต่งตั้งให้ข้าราชการประจำส่วนราชการ หมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชา สั่งให้ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งพ้นจากตำแหน่งนั้น เพื่อให้ประจำส่วนราชการ เช่นประจำกองบัญชาการกองทัพบก ประจำกองบัญชาการกองทัพเรือ ประจำกองบัญชาการทหาร สูงสุด ประจำกองบัญชาการกองทัพอากาศ หรือประจำในส่วนราชการนั้น ๆ เช่น ประจำกรม กำลังพลทหาร ซึ่งในกรณีนี้ถ้าไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การสั่งให้ข้าราชการประจำส่วนราชการ หรือไม่มีเหตุอันสมควรอาจร้องทุกข์ได้*

ตัวอย่างเช่น

พันเอก ก. ผู้อำนวยการกองขนส่งถูกผู้บังคับบัญชาสั่งให้ประจำกรมการขนส่ง ทหารบก เนื่องจากจะบรรจุ พันเอก ข. ลงในตำแหน่งผู้อำนวยการกองขนส่งแทน ขณะที่พันเอก ก. เพิ่งจะได้รับการปรับย้ายให้มาลงตำแหน่งได้เพียง 1 เดือน กรณีนี้พันเอก ก. ไม่เข้า หลักเกณฑ์ใดในการสั่งให้ข้าราชการประจำส่วนราชการทั้ง 12 ข้อเลย แม้ว่าผู้บังคับบัญชาจะ อ้างว่าเพื่อเป็นการดำเนินการทางกำลังพลก็ตาม กรณีเช่นนี้พันเอก ก. สามารถร้องทุกข์ได้

การให้ได้รับเงินเดือน

การให้ข้าราชการได้รับเงินเดือน หมายถึง การดำเนินการให้ข้าราชการได้รับค่า ตอบแทนการปฏิบัติราชการเป็นเงินเดือนตามความเหมาะสม และตรงตามบัญชีเงินเดือนที่ทาง

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 156 - 160.

ราชการกำหนดเอาไว้ การให้ข้าราชการได้รับเงินเดือนจะต้อง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ โดยแบ่งออกได้เป็น

1. การให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งภายหลังการบรรจุเข้ารับราชการได้รับเงินเดือน มาตรา 10 ของพระราชบัญญัติข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521 บัญญัติถึง การสั่งให้บุคคลเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งมีผลให้บุคคลนั้นเป็นข้าราชการ และมีสิทธิได้รับเงินเดือนตามตำแหน่งและชั้นที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง *
2. การให้ข้าราชการผู้ซึ่งถูกย้ายไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นในกรมเดียวกันได้รับเงินเดือน กรณีที่มีหลักเกณฑ์การให้ได้รับเงินเดือนคือ กรณีย้ายไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใน ระดับเดียวกันโดยให้ได้รับเงินเดือนเท่าเดิม แต่กรณีย้ายไปดำรงตำแหน่งในระดับต่ำกว่าเดิมให้ ได้รับเงินเดือนเท่าเดิมก่อนย้าย ซึ่งถ้าข้าราชการถูกย้ายแล้วไม่ได้รับเงินเดือนดังกล่าวสามารถ ร้องทุกข์ได้ว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องตามกฎหมาย * เช่น ย้ายผู้บัญชาการทหารสูงสุด ไปดำรงตำแหน่งจเรทหารทั่วไป ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ถือว่าระดับต่ำกว่าตำแหน่งเดิม
3. การให้ผู้ที่ได้เลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นได้รับเงินเดือน มี หลักเกณฑ์สำหรับกรณีนี้คือไม่ว่าข้าราชการผู้นั้นจะได้เลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูง ขึ้นโดยการใดก็ตามอาจเป็นการคัดเลือกก็ให้ได้รับเงินเดือนในขั้นต่ำของเงินเดือนสำหรับตำแหน่ง ใหม่ เว้นแต่จะได้รับเงินเดือนสูงกว่าอยู่แล้วซึ่งสำหรับข้าราชการทหารนั้นมีขั้นยศกำหนดอยู่ ด้วยว่าถ้าเงินเดือนถึงขั้นยศใหม่แล้วอาจได้รับการพิจารณา โดยต้องดูระยะเวลาการครองยศเป็น หลัก *
4. การให้ผู้ที่ถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้แล้วได้รับการ แต่งตั้งให้กลับเข้าดำรงตำแหน่งได้รับเงินเดือน กรณีเช่นนี้กฎหมายกำหนดให้ได้รับเงินเดือน

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 109 .

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 138 .

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 128 .

ไม่สูงกว่าชั้นที่ได้รับอยู่เดิมก่อนถูกสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพราะเป็นกรณี การสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับเดิม เงินเดือนที่ได้รับจึงต้องไม่สูงกว่าเดิม แต่อาจจะต่ำ กว่าเดิมก็ได้ อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาและอัตราเงินเดือนของส่วนราชการที่มีว่าง โดยคุด จากชั้นยศเดิมของผู้นั้น แต่ถ้าผู้ันได้บรรจุกลับเข้ารับราชการและได้รับเงินเดือนต่ำกว่าที่เคยได้ แม้ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ข้าราชการผู้นั้นต้องเสียสิทธิ ประโยชน์ที่ควรจะได้รับโดยไม่จำเป็นก็ตาม แต่ปัจจุบันกฎหมายยังไม่ได้ให้สิทธิในการร้องทุกข์ ในการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาได้ *

ตัวอย่างในกรณีนี้เช่น นาวาอากาศเอก ก. ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีทำ ผิดวินัย จึงมีคำสั่งให้พักราชการโดยไม่ได้รับเงินเดือน ต่อมาได้มีการพิจารณาแล้วนาวาอากาศ- เอก ก. ไม่มีความผิดจึงได้มีคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการ แต่ให้ได้รับเงินเดือนชั้นต่ำกว่าที่เคย ได้ กรณีนี้นาวาอากาศเอก ก. มีสิทธิจะร้องทุกข์ได้

สำหรับการร้องทุกข์ในกรณีให้ได้รับเงินเดือนนั้นไม่ค่อยมีปรากฏเนื่องจากกฎหมาย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในลักษณะค่อนข้างชัดเจนและแน่นอน แม้บางกรณีผู้บังคับบัญชาอาจใช้ ดุลพินิจได้แต่ต้องมีการตรวจสอบคำสั่งการของผู้บังคับบัญชานั้นว่าถูกต้องตามหลัก เกณฑ์ด้วยหรือไม่

การย้ายและการโอน

การย้าย หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งหนึ่งไปดำรง ตำแหน่งอื่น ซึ่งอาจเป็นตำแหน่งเดียวกับตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งในสายงานเดียวกัน และ มีเงื่อนไขที่สำคัญคือต้องอยู่ภายในส่วนราชการเดียวกันเช่น ระหว่างส่วนราชการขึ้นตรงต่อ กระทรวงกลาโหมเหมือนกันและต้องคำนึงถึงชั้นยศของผู้ที่ถูกย้ายรวมทั้งเงินเดือนด้วย โดยต้อง เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ พลด ย้าย เลื่อนและลดตำแหน่ง สำหรับการ ย้ายในกรณีนี้เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการปกครองบังคับบัญชา หรือ เพื่อให้การบริหาร ราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นเมื่อผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งย้ายข้าราชการผู้ใด

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 147 - 148.

โดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย แม้ข้าราชการผู้นั้นไม่ประสงค์จะย้ายหรือได้รับความ
 เพื่อคร่อนเสียหายเพราะถูกย้ายก็ตาม ก็ไม่น่าจะใช้สิทธิร้องทุกข์ได้ เพราะเป็นดุลพินิจในการ
 บริหารงานของผู้บังคับบัญชา และไม่อาจถือได้ว่าผู้บังคับบัญชากระทำต่อตนโดยไม่ยุติธรรม ซึ่ง
 ถ้าให้ร้องทุกข์อาจมีผลเสียหายแก่การบริหารราชการได้*

การโอน หมายถึง การแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงทบวงกรมหนึ่งให้ดำรง
 ตำแหน่งในอีกกระทรวงทบวงกรมหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการโอนข้าราชการทหารไปเป็นข้าราชการ
 พลเรือน หรือโอนข้าราชการพลเรือนมาเป็นข้าราชการทหาร ซึ่งผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจบรรจุ
 ทั้งสองฝ่ายจะต้องตกลงยินยอมในการโอนนั้นแล้ว และต้องโอนในลักษณะที่ให้ตำแหน่งและ
 เงินเดือนไม่สูงกว่าที่ได้รับอยู่เดิม ซึ่งข้าราชการทหารนั้นจะต้องคำนึงถึงขั้นยศด้วยเมื่อโอนมา
 แต่ถ้าโอนมาในตำแหน่งที่ระดับต่ำกว่าเดิมนั้น ข้าราชการผู้นั้นไม่ยินยอมได้และมีสิทธิร้องทุกข์ว่า
 ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนไม่ยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก เพราะผู้ถูกโอนยินยอมยินยอมใน
 การโอนทั้งสิ้น*

การเลื่อนตำแหน่ง

การเลื่อนตำแหน่ง หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการที่มีความรู้ความ
 สามารถและมีคุณสมบัติครบถ้วนเหมาะสม มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในตำแหน่งที่มีระดับ
 สูงกว่าเดิม ซึ่งอาจเป็นสายงานเดียวกันหรือต่างสายงานแต่สามารถใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมี
 อยู่ได้ ในการพิจารณาเลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงชันนั้น จะต้องเป็นไปตาม
 ระเบียบข้าราชการทหาร และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อน
 และลดตำแหน่งข้าราชการกลาโหม

ในเรื่องการเลื่อนตำแหน่งนั้นบางกรณีเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา เช่นการพิจารณา
 ให้ดำรงตำแหน่งเจ้ากรมหรือชั้นยศนายพลขึ้นไป ผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาจากประวัติรับราชการ

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 138.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 133.

ความรู้ความสามารถ ความประพฤติของผู้ที่จะได้เลื่อนตำแหน่งเป็นสำคัญ กรณีเช่นนี้ผู้ที่ไม่ได้รับพิจารณาจะร้องทุกข์ได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์แล้วแม้ว่าจะไม่เป็นเรื่องที่จะกระทบผู้ร้องทุกข์กรณีผู้ร้องทุกข์ไม่ได้รับพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง แต่ควรเปิดกว้างให้สามารถร้องทุกข์ในกรณีนี้ได้ว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนโดยใช้ดุลพินิจไม่ชอบ ให้ผู้บังคับบัญชาสามารถชี้แจง เหตุผลได้ว่าเป็นอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไรที่ไม่เลื่อนตำแหน่งให้

ในบางกรณีการเลื่อนตำแหน่งบางตำแหน่งใช้วิธีพิจารณาอาวุโส ซึ่งถ้าผู้มีอาวุโสกว่าในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการครองยศ ระยะเวลาการรับราชการอาวุโสกว่าผู้ที่ได้เลื่อนตำแหน่งในคราวเดียวกัน แต่ไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง เห็นว่าไม่เป็นธรรมในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่มีโอกาสเลือกได้ กรณีเช่นนี้ใช้สิทธิร้องทุกข์ได้ว่าผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกกฎหมาย

ตัวอย่างในกรณีนี้เช่น

จังหวัดทหารบกขอนแก่นได้แก้ตราการจัดใหม่เป็นมณฑลทหารบกที่ 23 ทำให้มีอัตราตำแหน่งว่างสูงขึ้น ผู้ร้องทุกข์อยู่ในตำแหน่งนายทหารโครงการซึ่งเดิมอัตราพันตรี ต่อมาได้แก้ไขเป็นอัตราพันโทแล้วนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ย้ายบุคคลอื่นมาลงในตำแหน่งนายทหารโครงการ ในอัตราใหม่คือพันโท ทำให้ผู้ร้องทุกข์ซึ่งเดิมได้ครองตำแหน่งนี้อัตราพันตรีต้องลงไปอยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยนายทหารโครงการอัตราพันตรี ผู้ร้องทุกข์จึงร้องทุกข์ว่าการปรับย้ายไม่เป็นธรรม แต่กรณีนี้เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณา เมื่อได้พิจารณาแล้วว่ามีบุคคลอื่นที่เหมาะสมกับตำแหน่งมากกว่าอันเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบแล้วจึงให้ยกคำร้องทุกข์นี้เสีย แต่ถ้าเป็นกรณีอื่นที่ผู้บังคับบัญชาได้ใช้ดุลพินิจโดยกลั่นแกล้งก็สามารถจะร้องทุกข์ได้ว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรม

การเลื่อนชั้นเงินเดือน

การเลื่อนชั้นเงินเดือน เป็นการให้บำเหน็จความชอบแก่ข้าราชการ โดยการเลื่อนชั้นเงินเดือนในชั้นสูงขึ้น อาจแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

1. การเลื่อนชั้นเงินเดือนประจำปี
2. การเลื่อนชั้นเงินเดือนในกรณีถึงแก่ความตายในหน้าที่ราชการ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญให้สูงขึ้น

ในที่นี้จะขอล่าวถึงการ เลื่อนขึ้นเงิน เดือนประจำปี ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เลื่อนขึ้นเงิน เดือนไว้ว่า ในการ เลื่อนขึ้นเงิน เดือนประจำปีให้แก่ข้าราชการทหาร ผู้บังคับบัญชาจะต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาจากคุณภาพและปริมาณงานของตำแหน่ง และผลงานที่ข้าราชการทหารผู้นั้นได้ปฏิบัติมา เป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงการรักษาวินัย ความสามารถ ความมอดุสสาหะในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งเป็นการ ใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาบำเหน็จของข้าราชการทหาร *

ถ้าข้าราชการผู้ใดไม่ได้รับการ เลื่อนขึ้นเงิน เดือนประจำปี โดยผู้บังคับบัญชาไม่ชี้แจงเหตุผลของการไม่เลื่อนขึ้นเงิน เดือนให้ทราบ ถือว่าผู้บังคับบัญชากระทำต่อตนโดยผิดกฎหมาย แต่ ถ้าผู้บังคับบัญชาชี้แจง เหตุผลให้ทราบก็ถือว่าผู้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตนตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว ตามหลักเกณฑ์ในการร้องทุกข์ไม่อาจร้องทุกข์ได้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบก็อาจร้องทุกข์ได้ว่า โดนกลั่นแกล้ง เป็นผลร้ายจึงต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนกรณีการพิจารณาบำเหน็จ 2 ชั้นสำหรับข้าราชการผู้ใดนั้นเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาโดยแท้ ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรม ไม่อาจร้องทุกข์ได้เนื่องจากไม่ได้เป็นการปฏิบัติต่อข้าราชการผู้ได้รับการพิจารณา เลื่อนเงิน เดือน 1 ชั้นแต่ประการใด

การสอบสวนทางวินัย

การสอบสวนทางวินัยเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทางวินัยซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายกำหนดว่า "ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนได้บังคับบัญชาโดยกวดขัน..." ซึ่งในกรณีนี้ถ้ามีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ต้องมีการสอบสวนและดำเนินการทางวินัยจากผู้บังคับบัญชาภายในหน่วย และถ้าเป็นกรณีร้ายแรงอาจต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย เพื่อรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐาน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจริงหรือไม่ ถ้ากระทำผิดจริงจะได้ดำเนินการลงโทษต่อไป *

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 143 - 150 .

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 97.

สำหรับข้าราชการทหารนั้นมิได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเอาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งไม่ได้กำหนดผู้มีอำนาจ ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในทางปฏิบัติผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยงานจะกำหนดขึ้นในแต่ละหน่วยเพื่อพิจารณา โดยทั่วไปก็จะมีนายทหารพระธรรมนูญอยู่เป็นกรรมการด้วย แล้วเร่งพิจารณาให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว*

ข้าราชการผู้ใดถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยโดยมิได้มีความผิดหรือโดยไม่เป็นธรรมมีสิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้ ซึ่งอาจร้องได้ทั้งการไม่ชอบด้วยกฎหมาย และดุลพินิจไม่ชอบ

ตัวอย่าง เช่น

ผู้ร้องทุกข์ใคร่ร้องทุกข์ว่าตนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยโดยมิได้มีความผิดเนื่องจากตนถูกกลั่นแกล้งจากผู้บังคับการกอง ซึ่งกล่าวหาว่าผู้ร้องทุกข์ได้กระทำผิดทางวินัย เป็นต้น

การสั่งพักราชการและการออกจากราชการไว้อ่อน

การสั่งพักราชการและการออกจากราชการไว้อ่อน หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการพ้นจากตำแหน่ง เป็นการชั่วคราวในกรณีอยู่ในระหว่างถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาหรือกรณีต้องหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกสอบสวนเพื่อลงทัณฑ์สถานหนัก ซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นว่าหากให้คงอยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างพิจารณาหรือสอบสวนจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ซึ่งในระหว่างนี้ทางราชการจะงจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ เช่น ค่าเช่าบ้านไว้จนกว่าการพิจารณาสอบสวนจะแล้วเสร็จ ถ้าผู้ถูกสั่งให้พักราชการกระทำผิด ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งให้ออกจากราชการได้ 2 กรณีคือ

ก. สั่งให้ออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ ให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันสั่งพักราชการ

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 101.

ข. สั่งให้ออกจากราชการ โดยมีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ ให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันออกคำสั่ง*.

แต่ถ้าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วผู้นั้นมิได้กระทำผิดก็จะสั่งให้กลับไปเข้ารับราชการตามเดิมในตำแหน่งเดิมหรือเทียบเท่าตั้งแต่วันที่สั่งพักราชการ ซึ่งการสั่งพักราชการนั้นอัตราเงินเดือนยังไม่ว่าง เพราะอย่างยิ่งมีผู้นั้นดำรงตำแหน่งอยู่ แต่การออกจากราชการไว้ก่อนสามารถให้ผู้อื่นเข้ามาในอัตรานั้นได้แทน ซึ่งในกรณีเช่นนี้ข้าราชการมีสิทธิร้องทุกข์ได้ถ้าการพิจารณาและการสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหายังไม่เสร็จไปโดยเร็ว ทำให้ตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือไม่ควรถูกสั่งดังกล่าว อาจร้องทุกข์ได้ว่าคำสั่งไม่ถูกต้องในเรื่องมูลพินิจของผู้บังคับบัญชา ถ้ากรณีที่ตนถูกย้ายเข้าประจำส่วนราชการ เพราะตนไม่อาจทำความเสียหายให้กับทางราชการได้อีก นอกจากนี้ถ้าผู้ถูกสั่งให้พักราชการนั้นผลการสอบสวนออกมามิได้เป็นผู้กระทำผิด ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับไปเข้ารับราชการ ดังนั้นถ้าผู้บังคับบัญชาไม่สั่งให้กลับไปเข้ารับราชการหรือสั่งให้กลับไปเข้ารับราชการแต่มิได้กลับไปตำแหน่งเดิมหรือเทียบเท่า ข้าราชการผู้นั้นสามารถร้องทุกข์ตามกฎหมายได้ โดยอ้างว่าผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามตนให้ถูกกฎหมาย

2.4 ผู้มีอำนาจพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์และการพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์

ผู้มีอำนาจพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์

สำหรับผู้มีอำนาจพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์นั้น กำหนดไว้ในมาตรา 29 สรุปได้ดังนี้คือ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับ เรื่อง ร้องทุกข์แล้ว จะต้องรีบดำเนินการสอบสวนพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์ โดยรีบด่วน เพื่อแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ หรือชี้แจงผู้ร้องทุกข์ให้เข้าใจถึงปัญหาที่ได้ร้องทุกข์ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นเพิกเฉย ไม่รีบแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ถือว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยทหาร*

ดังนั้นผู้มีอำนาจพิจารณา เรื่อง ร้องทุกข์คือ ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับ เรื่อง ร้องทุกข์ในชั้นต้น เป็นผู้สั่งการในการตั้งคณะกรรมการสอบสวนชั้นต้น ถ้าเป็น เรื่อง ร้องทุกข์ที่ไม่ร้ายแรง แต่ถ้าเป็น

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 147.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

เรื่องร้ายแรงกระทบกระเทือนขวัญและกำลังใจของกำลังพล อาจมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยหัวหน้าหน่วยเป็นผู้ตั้งคณะกรรมการ เนื่องจากการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์และผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการทหารมิได้กำหนดหลักเกณฑ์อย่างใดไว้ เพียงแต่กำหนดไว้อย่างกว้างให้เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วยว่าสมควรพิจารณาอย่างไร และกำหนดไว้แต่ว่าถ้าเวลาล่วงไปแล้ว 15 วันยังไม่ได้รับคำชี้แจงแต่ประการใด ทั้งความเดือดร้อนยังไม่บรรลุลบหลือไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไป ตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 *

จึงพอสรุปได้ว่าในแต่ละหน่วยงาน เมื่อมีเหตุร้องทุกข์ขึ้นผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์จะเป็นผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วย ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามความเหมาะสมของผู้บังคับหน่วยอาจจะมีผู้พิจารณาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ถ้าเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนขวัญและกำลังใจอาจตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยมีผู้เป็นกรรมการจากส่วนบังคับบัญชาของหน่วยงานนั้น ๆ

ในทางปฏิบัติทั่ว ๆ ไปกรรมการสอบสวนจะได้แก่ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ร้องทุกข์ และมีนายทหารพระธรรมนูญของหน่วย รวมทั้งกรรมการอีกอย่างน้อย 2 คนจากในหน่วยเป็นผู้พิจารณา และมีได้มีหลักเกณฑ์แต่อย่างใดเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ เมื่อพิจารณาแล้วรายงานผลการพิจารณาให้ผู้บังคับหน่วยพิจารณานุมัติตามคำวินิจฉัยนั้น แล้วหน่วยงานจะนำไปปฏิบัติ ซึ่งคำวินิจฉัยนั้นมีกล่าวไว้ในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารกล่าวว่า ถ้าผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการทหารนั้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้กล่าวไว้อย่างละเอียดแต่อย่างใด เพียงกำหนดไว้ในมาตรา 29 สรุปได้ว่าเมื่อผู้บังคับบัญชาผู้ใดได้รับเรื่องร้องทุกข์ จะต้องรีบดำเนินการสอบสวนและพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นโดยรีบด่วนเพื่อแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ ถ้าผู้บังคับบัญชาเพิกเฉยถือว่ากระทำผิดวินัย

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

ทหาร ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้แต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดไว้อย่างกว้างให้เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วยว่าสมควรพิจารณาอย่างไร และกำหนดไว้แต่ว่าถ้าเวลาล่วงไปแล้ว 15 วันยังไม่ได้รับคำชี้แจงแต่ประการใด ทั้งความเดือดร้อนยังไม่ปลดเปลื้องไป ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 *

จึงเห็นได้ว่ากระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการทหารนั้นไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดว่าควรจะทำอย่างไร จะต้องมีการสอบสวนก่อนหรือไม่ การพิจารณาจึงเป็นเรื่องของผู้บังคับบัญชาผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ในขณะนั้น เพียงแต่กำหนดให้พิจารณาโดยเร็วภายในเวลาไม่เกิน 15 วันต้องให้ผู้ร้องทุกข์ได้รับคำชี้แจงด้วย มิฉะนั้นผู้ร้องทุกข์อาจร้องทุกข์ต่อใหม่ยังผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไป ในกรณีที่ความเดือดร้อนยังไม่ได้รับการปลดเปลื้องหรือไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้พิจารณา

2.5 การร้องทุกข์ของข้าราชการทหารเทียบเคียงกับการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจ

การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจนั้นอาจใช้เทียบเคียงกับข้าราชการทหารได้เนื่องจากข้าราชการตำรวจเป็นข้าราชการที่ต้องมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับข้าราชการทหาร อีกทั้งการร้องทุกข์นั้นก็ย่อมต้องมีเช่นเดียวกัน ดังที่จะกล่าวโดยย่อดังต่อไปนี้

การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจ

การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจ หมายความว่ารวมถึง การร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย ดังนั้นการร้องทุกข์สำหรับข้าราชการตำรวจในปัจจุบันจึงเป็นไปตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477¹ ซึ่งสรุปได้ว่า

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 103.

¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 21.

ข้าราชการตำรวจมีสิทธิร้องทุกข์ได้ในกรณีที่ถูกลงโทษทัณฑ์ และในกรณีที่เห็นว่าตนไม่ได้
รับประโยชน์หรือสิทธิที่ควรจะได้รับจากทางราชการ โดยสามารถแยกออกเป็นเหตุที่จะร้องทุกข์
มี 3 กรณีคือ

1. เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือไม่สมควร หรือไม่เป็นธรรม
หรือผิดกฎหมาย หรือผิดแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจ
2. เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์ในทางที่ผิด หรือไม่สมควร หรือไม่เป็นธรรม
หรือผิดกฎหมาย หรือผิดแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจ
3. เมื่อเห็นว่าตนมิได้รับประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการ

สำหรับเหตุตามกรณี 1 และ 3 เป็นเหตุที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมของข้าราชการ
ตำรวจคือ กรณีเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่วนการร้องทุกข์กรณี 2 เป็นกรณี
ข้าราชการถูกลงทัณฑ์ทางวินัย และเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในการสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยโดย
มิชอบด้วยกฎหมาย และแบบธรรมเนียมของตำรวจ ทัณฑ์ที่ลงได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง
กักขัง จำขัง เหตุแห่งการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจ กรณี 2 นี้จึงคล้ายกับพระราช
บัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งได้กำหนดทัณฑ์ทางวินัยไว้ 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์
ทัณฑ์กรรม กัก ขัง จำขัง แต่ไม่มีเหตุอย่างใดที่สามารถทำให้ข้าราชการสามารถร้องทุกข์ในกรณี
ที่ถูกสั่งลงทัณฑ์โดยไม่เป็นธรรมนี้ได้ จึงควรที่จะแยกจากกันเพื่อให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย
ที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการร้องทุกข์ทางวินัยและการร้องทุกข์โดยทั่ว ๆ ไป

วิธีการร้องทุกข์

1. คำร้องทุกข์ทำเป็นหนังสือชี้แจงแสดงเหตุผลที่อ้างให้ชัดเจน ลงลายมือชื่อผู้ร้อง
ทุกข์ คำร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องพิจารณา
2. ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วย
วาจาหรือจะ เขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจาให้ผู้รับการร้องทุกข์จด
ข้อความสำคัญของ เรื่องที่ร้องทุกข์นั้นแล้วอ่านให้ผู้ร้องทุกข์ฟังตามที่จดไว้ และให้ผู้ร้องทุกข์
ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชื่ว่าตนได้รับความเดือดร้อนจาก

ผู้ใดนั้นก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา โดยตรงของตนเพื่อ เสนอ ไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุดคือ ผู้ที่จะสั่งการได้ส่วนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

3. เมื่อร้องทุกข์แล้ว เวลาล่วงพ้นไปสัปดาห์วันยังไม่ได้รับคำชี้แจง ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้อง ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาสูงถัดขึ้นไปตามลำดับชั้นอีก และให้ชี้แจงด้วยว่าจะได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

4. ห้ามร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้วยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการตำรวจได้มีโอกาสใคร่ครวญโดยไม่ให้มีการร้องทุกข์โดยโทสะจริต

5. ห้ามร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป หากว่าผู้บังคับบัญชามีได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจ ซึ่งสำหรับข้อหานี้เห็นว่าอาจไม่เป็นธรรมได้ เพราะถึงแม้จะปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์ในอำนาจก็ตาม แต่ในการพิจารณาการสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยนั้นจะต้องได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับความผิดที่ข้าราชการตำรวจทำไปด้วย

หน้าที่ของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์ต้องรีบไต่สวนและแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าเพิกเฉยถือว่ากระทำผิดวินัย²

อนึ่ง หากปรากฏว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นเท็จหรือกระทำผิดระเบียบที่กล่าว ผู้ร้องทุกข์เองจะต้องมีความผิดทางวินัย³

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยคำร้องทุกข์

คำร้องทุกข์จะต้องชี้แจงแสดง เหตุผลที่อ้างให้ชัดเจนและยื่นในทางที่เป็นระเบียบไม่ว่าด้วยวิธีใด ให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาที่ผู้ร้องทุกข์ไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการปฏิบัติหรือวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชานั้น หรือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่

²พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 28.

³พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 30.

เป็นธรรม 1 ชั้น แต่ถ้าเป็นการกล่าวโทษผู้ใด โทษนั้นต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น ถ้าไม่ทราบชัดว่า
 คนได้รับความเดือดร้อนจากผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาของตนตามลำดับจนถึงที่สุดคือผู้ที่
 จะสามารถสั่งการได้ส่วน และแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วจะต้องมีการไต่สวนและแก้ไขความเดือดร้อน
 หรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยไม่ได้ หากเพิกเฉยถือว่าผิดวินัย แต่ตามบทบัญญัตินี้ไม่
 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้บังคับบัญชาต้องกระทำการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ให้เสร็จสิ้นภายในกี่วัน
 นอกจากนี้ยังไม่ได้กำหนดเวลาสิ้นสุดสำหรับการร้องทุกข์ไว้ด้วย

เมื่อพิจารณาการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจแล้ว จะเห็นได้ว่าการร้องทุกข์ของ
 ข้าราชการตำรวจคล้ายคลึงกับการร้องทุกข์ของข้าราชการทหาร แต่ข้าราชการตำรวจนั้น
 สามารถนำบทบัญญัติในหมวด 6 ว่าด้วยการร้องทุกข์ของพระราชาธิบดีระเบียบข้าราชการพลเรือน
 มาใช้กับการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจได้ อีกทั้งข้าราชการตำรวจยังมีอนุกรรมการ
 ข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและกรรมการข้าราชการตำรวจ (กตร.) เป็น
 องค์กรกลางในการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์⁴ การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจจึงสามารถ
 ที่จะร้องทุกข์ได้อย่างเป็นระเบียบและมีระบบการพิจารณาเป็นขั้นตอน สมควรที่ข้าราชการทหาร
 จะได้นำมาใช้ในบางประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การร้องทุกข์ของข้าราชการทหารในปัจจุบันเป็น
 ไปในทางเดียวกันและเป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

นอกจากการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจตามพระราชาธิบดีว่าด้วยวินัยตำรวจ
 พ.ศ. 2477 แล้ว ในพระราชาธิบดีระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ยังบัญญัติอนุโลมให้
 ใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้เกี่ยวกับราชการตำรวจได้ นอกจากนี้ยังมี
 การอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจในมาตรา 55 ของพระราชาธิบดีระเบียบข้าราชการตำรวจ
 พ.ศ. 2521 ว่าให้ข้าราชการตำรวจผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการในกรณีที่ไม่ใช่การกระทำผิดวินัย
 มีสิทธิอุทธรณ์ได้ และสามารถอุทธรณ์ได้ในกรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัยด้วย จึงสามารถแยกได้ว่า

⁴ พระราชาธิบดีระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 45 และระเบียบ
 ข้าราชการตำรวจว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย.

สำหรับเรื่องร้องทุกข์ขึ้นข้าราชการตำรวจจะร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 21 แต่การอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจนั้นจะนำพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาใช้ ดังนั้นการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจในปัจจุบันเป็นการร้องทุกข์เกี่ยวกับการถูกลงทัณฑ์ตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง และจำขัง ส่วนกรณีนอกเหนือจากนั้นจะใช้ระเบียบข้าราชการพลเรือนในการอุทธรณ์ รวมทั้งกฎ ก.พ. ฉบับต่าง ๆ มาบังคับใช้โดยอนุโลม โดยถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร.⁵ ด้วย ตามที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61 ดังนั้นเหตุที่จะอุทธรณ์ได้จึงเป็นกรณีที่ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และกรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน อันได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก อนึ่งในส่วนของ การบรรจุ แต่งตั้ง การโอน การเลื่อนขั้นเงินเดือน การย้ายนั้น สามารถที่จะร้องทุกข์ได้ตามมิชชันที่ประสงค์จะใช้สิทธิอุทธรณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 และระเบียบการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนควบคู่กัน⁶

⁵พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61.

⁶โชคชัย สิทธิผลกุล, ร้อยตำรวจโท, "ปัญหากฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการตำรวจ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 310.